

Een kind met DCD wil muziek spelen – **voor kinesitherapeuten**

Inleiding

Als jongere met DCD met interesse in muziek is het vaak niet eenvoudig om het klassieke traject te volgen door de hoge eisen die vaak gesteld worden bij de leerlingen. Toch zijn er heel wat mogelijkheden voor deze jongeren om muzikaal aan de slag te gaan. Wij hebben geprobeerd om de voornaamste mogelijkheden op te lijsten met focus op jongeren met motorische moeilijkheden. Met onderstaande informatie kunnen jullie ouders en kinderen op weg helpen.

Klassiek muziekonderwijs

Regulier onderwijs: academie

Onderwijs Vlaanderen is een breed onderwijsnet dat naast het regulier onderwijs ook deeltijds kunstonderwijs (DKO) aanbiedt. Kinderen kunnen in hun vrije tijd naar een academie gaan om kunstonderwijs te volgen. De meeste academies bieden verschillende kunstvormen aan zoals woord, muziek en dans.

De muziekacademie biedt een heel brede waaier aan mogelijkheden zowel individueel als in groep (vb. orkest, band). Alle aspecten die een muzikant nodig heeft, komen in deze opleiding aan bod: instrument- of stembeheersing, gehoorvorming, ritmiek, notenschrift en aspecten van muziektheorie.

Let op: vanaf 01/09/2018 treedt het nieuwe deeltijds kunstonderwijs decreet in voege. Hierdoor zullen er verschillende wijzigingen zijn in de werking. Hoe deze specifiek zullen verlopen hangt af van de muziekacademie. Om een voorbeeld te geven: de instapleeftijd zal verlaagd worden naar 6 jaar.

Het reguliere traject

Het klassiek muziekonderwijs bestaat uit een vast programma met vooropgestelde leerdoelen en een vast leerplan. Kinderen moeten voldoende tijd besteden aan deze hobby (zowel in de les als thuis). Deze vorm van onderwijs volgt een “strenge” schoolse aanpak. Het programma bestaat uit een theoretisch (notenleer, ritmiek ...) en praktisch onderdeel (zang, instrument ...). Geregeld worden er examens ingericht om het niveau van de leerling te bepalen.

Inclusief onderwijs binnen een academie

Inclusief onderwijs in de reguliere muziekacademie kent een enorme evolutie. Steeds meer academies bieden alternatieven aan voor kinderen die het fysiek of mentaal moeilijk hebben. Het aanbod is zeer gevarieerd en hangt af van de organisatie. Aangezien inclusief onderwijs slechts de afgelopen jaren aan populariteit won, staat deze aanpak nog in zijn kinderschoenen

en is er nog geen algemene werking in de verschillende academies. Wanneer men bij een bepaalde academie informeert kan men achterhalen wat ze voor het individuele kind kunnen betekenen en voor welke aanpassingen ze openstaan. Meestal is een attest van beperking wel een vereiste. We merken echter een enorme opmars die de komende jaren verder zal uitbreiden. Er bestaan verschillende alternatieve werkmethodes binnen het gewone traject.

Kinderen met en zonder moeilijkheden behoren tot één groep en volgen regulier muziekonderwijs. Er zijn verschillende tools voorhanden die het voor leerkrachten mogelijk maakt om lessen aan te passen op maat van iedereen (vb. uitgewerkte [STICORDI maatregelen](http://www.letop.be/publicaties/sticordi-maatregelen) binnen deeltijds kunstonderwijs/ <http://www.letop.be/publicaties/sticordi-dko>). Na bevraging van muziektherapeuten en muziekleerkrachten die ervaring hebben met het musiceren met deze doelgroep hebben we hun tips gebundeld. Deze zijn te vinden in de categorie: “aan de slag, voor leerkrachten”

Daarnaast bieden verscheidene muziekacademies programma's aan specifiek gericht op kinderen met mentale of fysieke aandoeningen. Lessen worden meestal in kleinere groepen (enkel leerlingen met speciaal statuut) gegeven en helemaal aangepast aan de leerlingen. Hieronder vindt u een aantal links met specifieke projecten georganiseerd door specifieke academies:

- <http://www.academiewijnegem.be/intro/muziek/muzieklabo-inclusief>
- <https://www.lokeren.be/assets/53f1ccae27656b7aa0000bf7/flyerortho.pdf>
- https://amwd.geel.be/bijzondere_muziekleer/default.aspx?id=3212

Verplichte evaluatie is niet steeds een vereiste maar mogelijks krijgt het kind geen officieel getuigschrift/attest. Dikwijls vindt aan het einde van het jaar een toonmoment plaats.

Goed om weten

- Regulier traject
  - Een complete opleiding duurt minimum 9 à 10 jaar.
  - Naast de instrument- of zangles zijn bijkomende opleidingen verplicht. Dit wil zeggen dat er meerdere lessen per week zullen plaatsvinden.
  - Het is belangrijk dat er naast de voorziene lestijd ook thuis tijd voorzien wordt om de geziene leerstof in te oefenen en huiswerk te maken.
  - Deze vorm van onderwijs vereist regelmatig verplichte evaluatie.
  - Dit is een verplichte opleiding om later hoger kunstonderwijs te volgen (conservatorium).
  -
- Inclusief traject
  - Aangepast programma mogelijk waarin de leerdoelen afgestemd worden op de interesses en de mogelijkheden van het kind, maar sterk afhankelijk van de academie.
  - Meestal een attest van beperking vereist.
  - Afhankelijk van de aanpassingen mogelijks geen of een aangepast officieel attest/getuigschrift.

Bronnen

- <http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/home>
- <https://www.klasse.be/3711/een-dag-in-de-inclusieve-muziekschool/>
- <https://www.lokeren.be/assets/53f1ccae27656b7aa0000bf7/flyerortho.pdf>
- Verschillende sites van muziekacademies

Gemeentelijk muziekonderwijs: atelier

Deze vorm van muziekonderwijs wordt georganiseerd door de gemeente. De aanpak verschilt met deze van het officiële onderwijs omdat voornamelijk muziekbeleving centraal wordt geplaatst. Muziekkennis is een gevolg van muziekbeleving. Al doende leert men (eerst doen, dan weten; eerst kunnen, dan kennen)!

Traject

Aangezien deze vorm niet aansluit bij het officieel onderwijs hebben de verschillende muzikateliers ook een eigen visie en verschillende aanpak. De ateliers kunnen zelf kiezen hoe ze het traject vullen en welke opleidingen ze aanbieden. Er worden geen strikte schoolse leerplannen of evaluatiesystemen gevolgd waardoor er een zeer gevarieerd aanbod is verschillend van atelier tot atelier. Vaak is het mogelijk om al op jonge leeftijd te starten met een soort muziekinitiatie en al spelenderwijs kennis te maken met muziek. Meestal kiezen de ateliers er voor om een algemene muzikleer aan te bieden naast de klassieke zang- en instrumentlessen, hierin leert men de basiskennis over muziek (notenleer, ritmiek ...). De instrumentles volgt veelal het klassiek concept van officieel onderwijs. Kinderen leren een instrument bespelen aan de hand van noten. Gezien het vrije concept kan in overleg met de leerkracht ook gekozen worden voor akkoorden of alternatieve vormen om instrumenten te bespelen. Indien interesse informeert u best per atelier naar hun werking.

Deze vorm sluit niet aan bij het officieel onderwijs waardoor er geen verplichte evaluatievorm is.

Goed om te weten

- Geen officieel traject, men kan starten op jonge leeftijd of in volwassenonderwijs. De opleiding kent geen vast eindpunt.
- Meestal is naast de instrument- of zangles geen extra opleiding verplicht. Indien wel, is dit veelal algemene muzikleer (slechts gedurende de eerste jaren) waarin basiskennis wordt aangeboden.
- Lessen vinden plaats op regelmatige basis, een of meer lesmomenten per week. Daarnaast is het een meerwaarde als men thuis voldoende tijd voorziet om vaardigheden in te oefenen!
- Geen officieel getuigschrift/attest en vaak ook geen verplicht evaluatiemoment.
- Deze organisatie leunt het dichtst aan bij regulier/officieel muziekonderwijs.
- Toch is deze vorm van muziekonderwijs zeer flexibel en leunt de werking dicht bij het individuele kind aan.

Bronnen (niet limitatieve lijst)

- <https://www.westvlaamsejeugdmuzikateliers.be/>

- <http://www.jmasintandries.be/>
- <https://www.jma-allegro.be/>
- <http://users.skynet.be/jma.oostkamp/>
- <https://jmawielsbeke.be/>
- <http://www.muzekatelier-maestro.be/?ID=info&SID=Method>
- <http://www.jmasterrebeek.be/>
- <http://www.jmadevlier.be/>
- <http://www.jma-crescendo.be/>
- <http://www.dehommel.be/r/default.asp?ild=LLJEJLI>
- <http://www.jmatildonk.be/>
- <http://www.muzekatelierkalken.be/>
- <https://www.merelbeke.be/vrije-tijd/cursussen-en-vorming/muzekatelier>
- <https://www.jmamuzeland.be/>
- <http://www.jmawachtebeke.be/photographer>

Privémuzekeverenigingen

Er bestaan verschillende alternatieven voor de ‘klassieke muzeke scholen’ die georganiseerd worden op Vlaams of regionaal niveau.

Zo zijn er verschillende vzw’s die instrumentlessen aanbieden. Ook geschoolde¹ muzekeleerkrachten geven soms privéles. Dit kan individueel of in groep (soms kan je het groepsaantal zelf bepalen).

Traject

Een vzw kan een aanbod hebben uitgebouwd voor één specifiek instrument (vb. gitaar, djembé ...) maar er kan ook een groter keuzeaanbod zijn uit verschillende instrumentgroepen (vb. snaarinstrumenten, slaginstrumenten ...). Soms wordt er een extra opdeling aangeboden met een specifiek genre (klassiek, pop, jazz ...).

In deze verenigingen kan je vaak theorielessen volgen, maar deze zijn niet altijd verplicht voor het bespelen van een muzekeinstrument. Dit kan een voordeel zijn voor kinderen die zich laten afschrikken door het theoretisch aspect van leren muzeke spelen (notenleer).

Ook de muzeke methode die aangereikt wordt kan hier heel verschillend zijn en individueel aangepast worden. Voorbeelden hiervan zijn het leren muzeke spelen aan de hand van grafische partituur, op gehoor of andere alternatieven. Dit kan in samenspraak met de leerkracht en het kind, na trial and error en ontdekking wat het beste werkt.

Afhankelijk van de vereniging zijn er wekelijkse lessen of kies je om te werken met een trimester of lessenreeks systeem (vb. vijf/tienbeurten kaart). Ook kan je soms de lesduur zelf kiezen (30 minuten, 45 minuten, 60 minuten ...).

---

¹ Om privémuzekeles te geven hoef je niet over een muzikale opleiding te beschikken. Informeer dus als ouder zeker naar de opleidingsgraad en de ervaring van de ‘leerkracht’.

Soms worden er ook muzieklessen ingericht voor heel jonge kinderen. Deze worden opgebouwd als muziekinitiatie, met voornamelijk nadruk op leuk met muziek bezig zijn, maar hebben meestal niet de hoofddoelstelling om zich toe te leggen op één instrument.

Examens worden binnen een vzw niet altijd ingericht, waardoor de druk om binnen een bepaalde periode een opgelegd niveau te bereiken wegvalt.

Goed om weten

- Binnen privé-initiatieven is het onderwijsaanbod veel vrijer.
- Zoek leerkrachten die openstaan om op het tempo van het kind les te geven of openstaan voor nieuwe didactische werkvormen (vb. grafische partituren, spelen op het gehoor ...).
- Er zijn vaak geen verplichte evaluatiemomenten/examens voorzien, wel kunnen optredens georganiseerd worden waarbij deelname verwacht wordt.
- Dankzij een flexibel lespakket kan men zelf bepalen hoeveel uren muziekles het kind volgt per week.
- Ook hier is oefenen thuis een must.
- De prijs is niet wettelijk vastgelegd, maar is niet steeds duurder dan regulier muziekonderwijs (afhankelijk van het traject dat het kind wilt volgen).
- Kinderen kunnen ook ambulante naar een muziektherapeut gaan die in de privésector werkzaam is.

Bronnen (niet limitatieve lijst)

- <http://www.muzekschoollochristi.be/index>
- <http://www.muzekschoollochristi.be/index>
- <https://sites.google.com/site/muzekschoolkaprijkeleembeke/home>
- <http://www.vem.be/>
- <http://www.harteklop.be/>
- <https://www.muzekschoolarsmusica.be/>
- <https://www.wisper.be/>
- <https://www.popcollege.be/>
- <http://www.gitaartraining.be/>
- <http://www.afroritm.be/>

Alternatieven

Fanfare/harmonie/trommelkorps/orkest

- Een fanfare is een orkest dat bestaat uit blaasinstrumenten (koperblazers en saxofoons) en slagwerk.
- Een harmonie bestaat ook uit blaasinstrumenten (koperblazers, saxofoons, houtblazers) en slagwerk en is omwille van de houtblazers uitgebreider dan een fanfare.
- Een trommelkorps is een verzameling van slaginstrumenten. Ze vormen en maken muziek op zichzelf maar zijn vaak ook een onderdeel van een harmonie.
- Een orkest is een groep [musicij](#) met [muziekinstrumenten](#) van allerlei soorten. Dit is uitgebreider dan een fanfare, harmonie of trommelkorps en instrumentenkeuze is sterk afhankelijk van de muziek die gebracht wordt.

Goed om te weten

- Gevarieerd leeftijdsbereik, zowel voor jong als oud. Nieuwe leden kunnen op elke leeftijd starten.
- Plezierbeleving, teamwork en kameraadschap staan centraal, prestatie is ondergeschikt.
- Meestal is er op regelmatige basis een repetitiemoment, daarnaast is het thuis oefenen van vaardigheden een enorme meerwaarde!
- Op regelmatige basis is er een optreden voor publiek.
- Geen strikt leerplan, leerdoelen of officiële evaluatiemethode.

Bronnen

- <http://harmonie.harmoniekoolskamp.be/groepen.html>
- <http://harmoniemerelbeke.be/JeeJoo>
- <http://harmoniemerelbeke.be/Harmonie/Start.html>
- <http://www.harmoniekruishoutem.be/>
- <http://www.harmoniebottelare.be/>
- <https://kunst-en-cultuur.infonu.nl/diversen/30108-het-verschil-tussen-een-fanfare-en-een-harmonie.html>
- <https://sites.google.com/site/neerschelde123/>

Zomerkampen/dagkampen

Voor kinderen die eerst eens willen proeven van wat muziek leren inhoudt, bestaan er dag- of zomerkampen. Op deze kampen wordt een korte intro gegeven over muziek of het bespelen van een instrument. Kinderen leren in groep op een speelse manier wat muziek spelen inhoudt.

Goed om te weten:

- De prijs is afhankelijk van de organisatie.

- Kampen kunnen met of zonder overnachting zijn.
- Aanbod is afhankelijk van de organisatie.
- Leeftijd is verschillend van kamp tot kamp.

Bronnen (niet limitatieve lijst)

- https://www.milakampen.be/overons/?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=adwords-muziek
- <http://www.respirodellarte.be/muziekkampen>
- <http://amaj.vlaanderen/over-amaj/>
- <http://www.piejaanoo.be/muziekkampen/> (Leuven)

Muziekworkshops

Hierbij gaat het om korte lessenreeksen van enkele opeenvolgende weken, een beperkt aantal lessen. Dit kan soms reeds vanaf kleuterleeftijd. Hierin kunnen rond een bepaald thema liedjes worden aangeleerd en kennis worden opgedaan van verschillende muziekinstrumenten (vb. Orff instrumenten).

Bronnen

- <http://decentrale.be/nl/muziekschool>
- <https://www.dj-school.be/>

Vrijetijdskoren

Deze koren gaan op een speelse manier liedjes aanleren die de kinderen dan samen zingen. Repetities en het repertoire aan liedjes varieert van koor tot koor. De meeste koren treden op regelmatige basis op voor een beperkte of eerder grotere groep mensen, dit is ook afhankelijk van het koor.

Goed om te weten

- Er wordt regelmatig gerepeteerd, vaak afhankelijk van koor tot koor (meestal wekelijks een repetitie).
- Er worden concerten/toonmomenten georganiseerd.
- Geen examens.
- Lidgeld is afhankelijk van koor tot koor.

Bronnen

- <http://artemusical.be/ensembles/kinderkoor-furiakanti/>
- <http://www.kalliopegent.be/wie-zijn-wij/>

Suzuki-methode

Dit is een muziekmethode voor jonge kinderen (vanaf 3 jaar). Kinderen leren een instrument aan de hand van imitatie, gehoor en gebruik van kleuren. In de beginjaren is het noodzakelijk dat ouders de les samen met hun kind bijwonen.

Goed om te weten

- Kinderen starten al op heel jonge leeftijd met instrumentlessen.
- Ouders moeten (zeker in het begin) samen met het kind de lessen volgen en ook het instrument leren bespelen.
- Ouder en kind moeten thuis samen oefenen, dus ook voor ouders tijdsintensief.
- Kostprijs is heel afhankelijk van het aanbod (30 min tot 2 u les per week).
- Geen notenleer, eerst op het gehoor leren spelen en aan de hand van kleurcodes, later pas het notenbeeld aanleren.
- Geen examens, wel optredens mogelijk

Bronnen

- <http://vsv-vzw.be/de-suzukimethode-in-belgie/>
- <https://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Conceptnota-dko.pdf>

Kodály-methode

In muzieklessen volgens Kodály staat het leren van muziek door zingen, spel en beweging centraal. De Kodály-methode vertrekt vanuit het gebruik van de eigen stem en aandacht voor de mogelijkheden van de stem om zo over te gaan naar de achterliggende theorie (welke noten, welk ritme hoort bij deze melodie) en eventueel de verbinding te maken naar een instrument. Ervaringsgericht werken ligt aan de basis van deze methode.

Goed om te weten

- Ervaringsgericht werken: eerst de melodie al zingend leren en later overgaan naar de achterliggende theorie of transfer naar een instrument.
- Nog volop in ontwikkeling voor het instrumentale onderwijs.
- Geen echt vak dat je kan volgen, dus je zal zelf op zoek moeten gaan of er een muziekleerkracht in de buurt is die een opleiding in de Kodály-methode gevolgd heeft.

Bronnen

- https://en.wikipedia.org/wiki/Kod%C3%A1ly_method
- https://prezi.com/pcf_4romahw5/de-kodaly-methode/
- <http://www.lkca.nl/artikelen/muziekles-volgens-het-kodaly-concept>
- <http://www.muziekalsvak.nl/over-muziek-als-vak/>
- <http://www.hetzonnelicht.nl/kodaacutely-muziekonderwijs.html>

Orff

Orff-Schulwerk is een educatieve methode voor muziekonderwijs aan kinderen die aanvangt met improvisatie in groep.

Goed om te weten

- Veel percussie-instrumenten
- Snel succeservaringen
- Starten vanuit handelen en improvisatie, van daar uit transfer naar theorie

Bronnen

- <https://nl.wikipedia.org/wiki/Orff-Schulwerk>
- <http://sieplex.com/article/orff-methode>

- <https://www.youtube.com/watch?v=vmaq06mT6ts>

Musica mova

Musica mova is een boek voor kinderen van 5 tot 12 jaar dat muziek inzet op een ontspannen manier om de psychomotoriek te trainen, zoals oog-handcoördinatie, links-rechts coördinatie, aandacht en concentratie, luisteren naar elkaar ... De aanpak is gericht op kinderen met ontwikkelingsproblemen om ze beter te laten bewegen en zelfzekerder te worden. Alle instrumenten, spelletjes en oefeningen in het boek zijn speciaal gezocht en aangepast om de ontwikkeling te ondersteunen.

Op de website vindt u audio- en videofragmenten.

Musica mova is een project van Griet De Witte en Jan Cherlet.

Bronnen

- <http://www.musicamova.be>

